

Telefon št. 30-40

VOJNI INVALID

GLASILO UDR. VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
OBLASTNEGA ODBORA V LJUBLJANI

List izhaja vsakega 25. v mesecu. Posamezna številka 1 Din. — Naročnina mesečno 1 Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica. Telefon št. 30-40.

Glas obrtnika k spremembi invalidskega zakona.

Skoraj bo, upamo, spremenjen sedanjí invalidski zakon, ki nam je zadal veliko neprilik.

Bojimo pa se, da sprememba ne bo popravila vsega, kar si želimo in vsled česar trpimo na primer ravno invalidi-obrtniki.

Opozoriti hočemo na neko krivico, ki jo občutimo glede davčnega cenusa.

Kje najdemo danes obrtnika, ki ne bi imel 120 Din letnega davka? Kakor hitro pa ga ima, izgubi svojo skromno invalidnino, ki bi bila edini njegov siguran pripomoček.

Nihče se ne zmeni, da so vojni invalidi-obrtniki fizično popolnoma izčrpani in zaradi svojih hib za delo v veliki meri nesposobni. Zaradi vojne in skrajšane učne dobe so strokovno manj izveščani, ali pa so zaostali, zato so tudi konkurenčno slabši.

Davčne uprave in davčni odbori tega prav nič ne vpoštevajo glede olajšanja. Dotične invalide stavlja v isto vrsto kot zdrave obrtnike, ki so jim bili dani vsi pogoji za uspešni napredek in razvoj.

Med mnogimi slučaji naj navedem samo en primer:

Čevljar-invalid 70% delanezmožen, ki dela z enim vajencem. Radi konkurence nima niti sam dovolj dela. Vendar pa radi svoje hibe ne more sam vsega opravljati. Imeti mora vendar nekoga, da mu pomaga pri tem, kar on kot invalid fizično ne zmore.

Večkrat pa se mu odpre rana in mora ostati v postelji, ali iskati zdravljenja.

Ako hoče obdržati delavnico, mora svojim maloštevilnim odjemalcem vendar ustreči. Za to pa mora najeti izveščanega pomočnika, ker vajenec ne more opravljati vseh del.

Nepričakovano pa dobi invalid ob-

vestilo od davčne uprave o davčnem predpisu, katerega absolutno ne more poravnati. Predpis pa je tolik, da daleč presega davčni cenusus po invalidskem zakonu.

Invalid na ta način izgubi invalidnino kljub temu, da ni zaslužil niti za skromno preživljanje. Predpisane ima vsakovrstne davke, kakor obrtni, pridobinski itd.

Na njegovo oporekanje mu pojasnijo kakor da njegov obrt sijajno uspeva, da dela z vajencem, pomočniki itd.

Teh razmer, ki jih invalid dokazuje, pa ne vpoštevajo.

Poleg tega pa se dobe celo ljudje, ki na različne načine in iz nevoščljivosti ali sovraštva denuncirajo invalida, samo da bi mu vzeli invalidnino.

Take zlobneže pa štiti tajnost tako, da jih še tožiti ne moreš.

Potrebno je, da bi se v spremembah invalidskega zakona doseglo, da bi se vpošteval le ene vrste davek obrtnika, to je stalni davek, ali pa naj bi se odmerjala invalidnina invalidu-obrtniku po tedenskih ali mesečnih dohodkih, kakor pri pomočnikih, dninarjih in uslužbenicah, kateri ne živijo od samostojnega dela.

Ker pa invalid mora imeti pomočnika vsled svoje nesposobnosti, naj bi se pri invalidih od 50% naprej glede obdavčenja nič ne jemalo v ozir, ako delajo z enim pomočnikom in vajencem.

Vsem tistim, ki so vsled tega izgubili svojo invalidnino, naj se prizna ista nazaj.

Ta zahteva je skromna, zato prosimo gg. narodne poslance in senatorje, da to sprejmejo v nov invalidski zakon in s tem pokažejo svojo naklonjenost invalidu-obrtnikom, ki so danes po krivici prizadeti.

Invalid-obrtnik.

Kaj je z zaščito vojaških invalidov.

To vprašanje je bilo že večkrat na dnevnem redu, odkar so vojaki-invalidi izgubili po invalidskem zakonu iz leta 1929, zaščito.

Takrat se je reklo, da vojaški invalidi ne spadajo med vojne invalide in da je treba sprejeti zanje druge določbe.

Šele dodatni zakon o ustroju vojske in mornarice z dne 30. septembra 1931 je prinesel neke nove določbe glede vojaških ali mirnodobskih invalidov, katere smo objavili tudi v »Vojnem invalidu« št. 1 z dne 20. januarja 1932.

Člen 336 tega zakona določa:

Kaplar mornar in redov na odsluženju obveznega roka službe v stalnem kadru pri vojski in mornarici in gojenec vojaške šole, ki se brez svoje krivde v službi tako poškoduje ali se po povodu službenega posla tako poškoduje, da postane zbog zadobljenih ran, poškodb ali pokvar popolnoma nesposoben za kakršnokoli pridobitno delo vobče dobiva kot podporo in sicer:

a) če je popolnoma nesposoben za kakršnokoli delo vobče in mu je vrhu tega za navadno življenje potrebna tuja pomoč in je siromašnega stanja, po 500 dinarjev na mesec;

b) če je nesposoben za kakršnokoli delo v obče, toda mu za navadno življenje ni treba tuje pomoči in je siromašnega stanja, po 250 Din na mesec. Nesposobnost se ocenja po predpisih poslednjega odstavka člena 135 tega zakona.

O podelitvi te podpore odloča minister za vojsko in mornarico, ki predpisuje podrobnejše odredbe glede pode-

ljevanja, trajanja in izgube pravice do te podpore.

Poleg te denarne podpore dobivajo pohabljeni brezplačno od države proteze in druga ortopedska pomožna sredstva, brezplačno nastavitve in pa zdravljenje v vojaških bolnicah, nadalje tudi brezplačno nastanitev po kopalščih, sanatorijih in v klimatskih krajih, kjer je kaj vojaško državnih zgradb za ta namen.

Vse te pravice imajo vojaški invalidi. Na ta način bi bilo vprašanje teh oseb likvidirano, ako ne bi obstojal še odstavek, ki te pravice omejuje le na gotove mirnodobske invalide. In sicer ima gori navedeni dodatni zakon o ustroju vojske in mornarice še sledeč važen odstavek:

»Odredbe člena 336 tega zakona je uporabljati tudi na vse kaplare, redove in mornarje in gojence vojaških šol, ki so se onesposobili med službo v stalnem kadru v času od dne 5. aprila 1920 pa do dne, ko stopi ta zakon v moč in sicer ob popolnosti, določeni v tem členu, toda brez pravice do materialne odškodnine za pretekli čas.«

Iz tega se razvidi, da nimajo še vsi vojaški ali mirnodobski invalidi pogojev za zaščito. Zakon velja v prvi vrsti za one vojaške invalide, ki so kot taki postali šele po njegovi razglasitvi, to je po 30. septembru 1931. Posebna določba pa vendar razteza zaščito tudi za nazaj za one, ki so postali mirnodobski invalidi do 5. aprila 1920. Od tega datuma naprej imamo zaščito za vojaške ali mirnodobske invalide. Nimajo pa za-

ščite oni vojaški invalidi, ki so postali pred 5. aprilom 1920, to je po vojni ali pa pred vojno v vojaški službi nesposobni. Iz dobe vojne pa imamo vojne invalide, ki jih štiti zakon o zaščiti vojnih invalidov.

Važno je sedaj, kdo se more smatrati za vojnega invalida?

Po § 4 zakona o zaščiti vojnih invalidov se smatra za vojnega invalida oni državljani kraljevine Jugoslavije, ki dobi kot bojevniki od dne, ko se napove vojna, ali ob prvih spopadih na meji pa do dne, ko izide ukaz za povrnitev vojske in mornarice iz vojnega stanja v redno stanje, brez lastne krivde rano, poškodbo ali pohabo itd.

Torej »dokler ne izide ukaz za povrnitev iz vojnega stanja v redno stanje«.

Merodajen je torej čas demobilizacije, ki pa zopet ne bo enak za srbsko-črnogorsko in bivšo avstro-ogrsko vojsko.

Glede srbske in črnogorske vojske lahko sklepamo iz tega, ker je bilo določeno, da se mora vsakdo, ako hoče biti zaščiten po invalidskem zakonu, prijaviti najkasneje v dveh letih po demobilizaciji srbske in črnogorske vojske.

Ta rok je bil terminiran z datumom 17. maja 1923, torej je morala biti demobilizacija srbske in črnogorske vojske 17. maja 1921. Glede bivše avstro-ogrske vojske pa smo pred kratkim objavljali v našem listu, da je avstrijsko zvezno ministrstvo za socialno politiko dne 25. januarja 1933 pod 9841, agen. 4/1932, na zahtevo kraljevine Jugoslavije in na rešenje mednarodne likvidacijske komisije z dne 13. februarja 1919 rešilo, da se imajo vsi neaktivni gažisti, podčastniki in vojaki celokupne bivše oborožene sile povrniti v civilno stanje z dnem 28. februarja 1919.

Na ta način je sklepati, da se smatra za vojnega invalida po invalidskem zakonu vsak vojaški obveznik v srbski in črnogorski vojski od mobilizacije koncem julija 1914 do 17. maja 1921, iz avstro-ogrske vojske pa od mobilizacije, koncem julija 1914, pa le do 28. februarja 1919. Vsi drugi pa so vojaški ali mirnodobski invalidi.

Tako je dodatni zakon o ustroju vojske in mornarice izločil:

1. vse predvojne vojaške invalide;
2. vojaške invalide bivše avstro-ogrske armade, ki so postali po vojni v času med 28. februarjem 1919 do 5. aprila 1920 nesposobni.

Z ozirom na prednavedeni dodatni zakon o ustroju vojske in mornarice z dne 30. septembra 1931, so pri nas vložili nekateri vojaški invalidi, ki jih je invalidski zakon iz leta 1929 reducirati, prijave za zaščito po zakonu o ustroju vojske in mornarice.

Prošnje pa je ministrstvo vojske in mornarice zavrnilo, sklicujoč se na stavljeni pogoji, da niso postali po 5. aprilu 1920 nesposobni. Po večini pa imamo vojaške invalide izpred vojne.

Dotični ljudje so pohabljeni in nekateri že stari, dela nezmožni.

Danes so brez določenih pravic, zato je potrebno, da se tudi zanje nekaj odloči. Oni bi morali spadati ravno tako med one vojaške invalide, ki jih je dodatni zakon o ustroju vojske in mornarice zaščiti.

Nujno so potrebni zdravljenja in ortopediranja, v gotovih slučajih.

Pripomniti moramo, da je pred kratkim v enem slučaju ministrstvo vojske in mornarice kljub temu dovolilo brezplačno ortopediranje predvojnemu vojaškemu invalidu.

Apeliramo v imenu vojaških invalidov na merodajne osebe, da bi temu

vprašanju nudili zopet pozornost in ga popravili v smislu potreb.

Mi ne vidimo nobenega vzroka, zakaj bi ne mogli vojaški invalidi uživati popolne zaščite po invalidskem zakonu.

Vprašanje invalidskega zakona.

Gotovo vsakega našega čitatelja to vprašanje pred vsem najbolj zanima.

O stvari pa ne moremo do danes podati še ničesar konkretnega.

Središnji odbor v zvezi z vsemi našimi organizacijami neprenehoma deluje, da bi sprovedel načrt predloženih sprememb in izpopolnitev.

Narodna skupščina namerava vsekako v bodočem zasedanju nekaj ukreniti po predloženem načrtu. Stopili smo v stik z gg. narodnimi poslanci, pojasnili smo vse in jih informirali, da bodo zagovarjali naše želje in potrebe.

Ob nekaterih prilikah smo bili informirani, da spremembe vsekakor ne morejo iti tako gladko, kajti sedanjí čas ni ugoden. Ne moremo se zanašati, da bodo vse zahteve naenkrat sprejete, ker posamezna vprašanja zahtevajo velike finančne podlage, zato naletava to vprašanje na težkoče. Invalidsko vprašanje je zelo težek problem, ki se ga prav za prav nikdar ne more povoljno rešiti.

Mi smo samo breme, ki ga je treba nalagati davčni in drugi moči naroda.

Zato se vprašanje vojnih žrtev rešuje in spreminja tako pogosto. Mi pa vendar čutimo, da je do sedaj vedno le slabše.

Narodna skupščina hoče vsekako pretresati naš načrt sprememb, toda so težkoče.

Ker prihaja jesen in bo skupščina skoro kmalu zopet zasedala, bo tudi naše vprašanje skoro prihajalo v pretres. Brez finančnih žrtev se to vprašanje ne dá rešiti, vendar pa smo opozorili tudi na glavne točke, kjer invalidsko vprašanje ne zahteva državnih, niti drugih dajatev. — To je vprašanje služb, koncesij in takega prvenstva, kjer se invalidom lahko stavi mesta, katera lahko odstopijo drugi manj potrebni, ali celo nepotrebni. V javnem življenju se opaža mnogo prometa, ki naj bi od njega imele koristiti vojne žrtve, zlasti pa luksuznega.

Neodložljiva potreba pa je tudi popraviti invalidski zakon v administrativnem oziru, zlasti kar se tiče invalidskih pregledov, invalidskih sodišč, reševanj, pritožb, ponovnih sojenj itd.

Tudi v tem smislu se more reševati vprašanje vojnih žrtev in nekaj takih predlogov vsebuje naš načrt sprememb. Zato mislimo, da moramo kljub drugim nemožnostim apelirati na rešitev.

Pred vsem pa gre za priznanje ali nepriznanje.

Princip naj bo, da se nobenemu vojnemu invalidu, tako tudi izpod 30% in nobenemu invalidu-bolniku ali pa tudi če ima nad seboj kako kazen, ne more odrekati priznanja da ni invalid, čeprav se mu ne more ali mu ni toliko potreba nuditi celotne zaščite, zlasti materialne.

Ravno v tem pravcu je današnje stanje tako nezadovoljivo.

Čeprav bi se invalidsko vprašanje le polagoma noveliralo, bi se polagoma vendar ustvarilo bolj vzdržljivo in zadovoljivo stanje.

Kljub vsem težkočam, ki jih naletava naša težka borba, se moramo v tem smislu sklicevati.

Zato v svojem težkem položaju ponovno apeliramo, da bi se sprememba invalidskega vprašanja nujno izvršila.

Pred gradnjo invalidskega doma v Beogradu.

Kakor smo že ob raznih prilikah poročali, je danes vendar prišlo to vprašanje v odločilni štadij.

Iz posebnega sklada za gradnjo invalidskega doma, ki so ga pričeli v ta namen zbirati že davno pred vojno, se bo postavila tekom dveh let monumentalna stavba za dom invalidov.

Zemljišče je pripravljeno v bližini kolodvora v Beogradu, tako da bo dom blizu za prihajajoče iz notranjosti države.

Državni odbor za postavitev je razpisal za idejne osnutke. Predloženih je okoli 70 načrtov, ki so bili pregledani že začetkom avgusta t. l. in oddani v oceno in nagraditev.

Dom bo imel azil za potujoče invalide, posebej za moštvo in oficirje, penzionat za moško in žensko deco vojnih invalidov, da se bo mogla učiti in šolati, prostore za pisarne našega Središnega in Oblastnega odbora v Beogradu, dvorano za zborovanja, prostore za zdravniške ordinacije in ambulanco, za svojo tiskarno, knjižnico, čitalnico in tudi nekaj stanovanj za oddajo.

Še to jesen se prične z gradnjo. Dom bo stal na oglu Nemanjine ulice in Vilsonovega trga. Predvidoma bo zgrajen do 1. maja 1935. leta. Nato se bo vršila svečana in slovesna otvoritev.

Invalidski dom bo služil za vojne žrtve iz cele države, kjer bodo našle v slučaju potrebe v njem svoje zatočišče ob prijetnem konfortu.

Uprava invalidskega doma bo izročena Udruženju vojnih invalidov.

V veži, ki bo 16 m dolga in 9 m široka, bo grob neznanega junaka, ki bo prenešen iz Avale.

Invalidski dom bo trajni spomenik vojnih žrtev, ki pa bo služil tudi za njihovo korist in potrebo.

Glas reduciranja.

Česa so invalidi pričakovali in kaj so do sedaj dosegli, je vsakemu znano.

Hočem navesti samo to, kar se tiče meni prizadete krivice.

Po vseh prejšnjih invalidskih zakonih sem bil trikrat pregledan in priznan za stalnega vojnega invalida: v Gradcu 50%, v Ljubljani pa dvakrat 40% delazmožnega.

Po sedanjem invalidskem zakonu sem bil pregledan četrtoč in sicer dne 18. februarja 1932, pa se me je ocenilo le z 20% nesposobnosti. Pojasnjeval in dokazoval sem, da je moja hiba prav taka kakor prvotno, da se ni prav nič zboljšala. Predpisi za ocenjevanje in pregled tudi nič manj ne določajo. Zakon določa strog in natančen pregled, vendar pa nisem mogel uveljaviti svojih upravičenih trditvev in dokazov.

Predpisi določajo za oceno »ankilozskočnega sklepa v dobrem položaju

v pravem kotu 20%«, za »rdjavi« položaj (topi kot) pa 40% nesposobnosti. Trikrat sem bil ocenjen po enakih predpisih, pa vedno enako kot stalni 40% invalid, zadnjič pa ne, kljub temu, da je poškodba vedno ista, še bolj poslabšana.

Imam težko hojo, rabim ortopedirane in sedaj ne dobim ničesar.

Stopnje kota skrivljene noge, ki znašajo 120°, so bile zaokrožene na 90%. Prvotne komisije so ugotovile 120° z natančnim merjenjem in preizkušnjo. Nikakor pa se ne more ugotoviti to s samim pogledom.

Sklicujem se na neke uradne statistične podatke, ki so bili objavljeni v št. 13 »Vojnega invalida« iz leta 1929.

Tamkaj se našteva koliko je bilo invalidov do leta 1929, koliko pa jih bo odpadlo.

In sicer pravi: »Po redukciji, ki jo

vsebuje novi invalidski zakon, bo odpadlo 13608 invalidov z 20% nesposobnosti in okrog 15000 oseb, kojih bolezen ni posledica vojnih poškodb. Končno odpade še okrog 400 mirnodopskih invalidov.«

To se je res tudi izvedlo. Kar ni skrčila smrt, bo polagoma prišlo do redukcije.

Ali ni na ta način neobhodna potreba zboljšati invalidski zakon, pa tudi revidirati vse na ta način prizadete slučaje?

Prepričani smo, da bo ministrstvo socijalne politike in narodnega zdravja dalo take in še druge krivične slučaje revidirati.

Invalid mora imeti možnost vsakokratne obnove ali pritožbe, ako smatra, da se krši zakon.

Anton Mlinar l. r.

Pridobitev novih virov.

Kljub vsem našim predpravicam, ki jih imamo za razne ugodnosti in koncesije, marsičega nismo dosegli, ker smo naletavali na same ovire.

Potrebe naših članov so velike in sicer še tem večje, v kolikor je zmanjšana zaščita in pomoč po invalidskem zakonu.

Naše udruženje je vedno vodilo svojo podporno akcijo in mnogo pripomoglo iz lastnih pridobljenih sredstev k gnotnemu zboljšanju položaja vojnih žrtev. Težavno pa je iskati vire, ker v današnjih razmerah so dobrodelne akcije in pridobitve zelo minimalne in pasivne.

Mnogokrat poudarjamo, da bi se z naklonitvijo gotovih koncesij in bonitet za vojne žrtve dalo mnogo pomagati njihovi bedi in razbremeniti skrb za nje.

Take ugodnosti bi javnosti ali države nič ne obteževale, vojnim žrtvam pa mnogo koristile. Sedanji Središnji odbor, ki je že takoj po prevzemu poslova po komisarju vpeljal neko podporno akcijo, je z isto pričel energično delovati na to, da dobi naše udruženje tudi neke vire v to svrhu na podlagi invalidskega prvenstva do raznih ugodnosti in koncesij.

Pred kratkim se mu je posrečilo doseči neke posebne vire, ki jih bo dobivalo za pomoč vojnim žrtvam.

Po sporazumu in naklonitvi gg. ministrov trgovine in industrije, notranjih zadev in za narodno vzgojo je dovoljeno udruženju vojnih invalidov dobivati neke pripadke od različnih vrst prireditvev.

In sicer se bodo pobirali neki dohodki od »stav« na takih prireditvah.

Stave se vrše včasih za visoke zneske in od tega imajo gotove osebe velike dobičke.

Za to se bodo po različnih sportnih centrih osnovala pri prireditvah posebne »stavnice«, katere bodo vodili po-

sebni od oblasti pooblašteni zastopniki našega udruženja.

Da bo ta stvar našim čitateljem jasnejša, hočemo nekoliko pojasniti iz pravilnika, ki je v to svrhu že odobren za Središnji odbor. V stavnicah (ki so na posebnem kraju prireditve), se prodajajo posebne karte za različne stave. Cene so različne po višini stav in se poleg tega plača državna in občinska taksa.

Stavnica obdrži 30% za vse takse, od katerih dobi gotovi del udruženje invalidov, ostalih 70% pa izplača onim, ki so dobili stavo.

Karte se prodajajo do začetka stave in so neprenosljive na druge osebe. Dobitki pa se dvignejo takoj po tekmi, ali najkasneje v 7 dneh, drugače zapadejo v korist udruženja invalidov.

Nadalje so predpisi za razsojo sporov itd.

Take stavnice se ustanove pri: šahovskih turnirjih, veslaških, plavalnih, boksarskih, atletskih, avtomobilskih, kolesarskih, avijonskih, teniških tekmah, olimpijadah in sicer pri teh prireditvah od individualnih poražencev, pri tenisu, hokeju na drsališčih in sličnih prireditvah na od poraženih vrst. Lahko pa se sprejema tudi kombinirane stave. Dobitki se razdele potem vsem onim, ki so stavili na razlike.

V nekaterih mestih naše države že obstojajo take stavnice in tudi v Beogradu, kjer jih vodi posebni pooblaščen osek pri Središnjem odboru na podlagi odobrenega posebnega pravilnika, ki ga v glavnem gori pojasnjujemo.

Pozvan je bil tudi naš Oblastni odbor in je določil odgovornega svojega funkcionarja, ki ima že v rokah oblastveno dovoljenje.

Dotični bo celo akcijo po naših razmerah organiziral in pripravil in potem pričel po naših sportnih centrih vpeljavati stavnice.

Kolikor bo potreboval sodelovanja

organizacij in posameznih funkcionarjev, bodo iste obveščene. Opozarjamo pa, da je nepooblaščenim prepovedana vsaka tozadevna akcija, ker poslujejo stavnice pod oblastvenim nadzorstvom in po odobritvi gori navedenih ministrstev.

Nadejamo se, da bomo dobili na ta način nek vir dohodkov za naše siromašne vojne žrtve, kar nam bo kmalu pokazala bodočnost. Na vsak način bomo gledali, da bodo šli ti viri v korist celokupnega našega članstva in ne samo posameznim sportnim krajem.

Želimo, da bi akcija našega udruženja v tem smislu uspela še v marsikaterem predmetu, ker je vsekako še mnogo možnosti za naklonitve v pomoč bednim vojnim žrtvam.

Za zvezo vseh bojnikov v Jugoslaviji.

Vprašanje, da bi se združile vse organizacije, v katerih so bivši vojak iz svetovne vojne, v enotno skupno zvezo, se je že večkrat razmišljalo po raznih tozadevnih organizacijah.

Zlasti se je bavilo s tem vprašanjem Udruženje rezervnih oficirjev in borcev, ki je nekaj let edino reprezentiralo v članstvu Fidaca, t. j. mednarodni organizaciji borcev v Franciji. Našemu sedanjemu predsedniku Središnjega odbora, tov. Nediču pa je uspelo včlaniti tudi Udruženje vojnih invalidov kraljevine Jugoslavije v Fidacu tako, da je naše Udruženje, ki ima stalne zastopnike v Fidacu, eno najjačjih zastopstev iz Jugoslavije.

Radi močnejšega in enotnega zastopstva je dobro, da bi se združile vse bojniške organizacije v enotno zvezo, ki bi močno zastopala naše interese v Fidacu.

Ravno tako bi bilo enotno in močnejše zastopstvo naših združenih organizacij v Ciamacu, drugi svetovni bojniški internacionali, kjer je Udruženje vojnih invalidov tudi včlanjeno.

S tem bi dosegli samo eno članarino za zvezo kot eno telo. Mesto da jo plačujejo sedaj v Fidacu 3 jugoslovenske organizacije, pa tudi zastopstvo po delegatih bi se zmanjšalo, ker je to zvezano s stroški.

Zveza pa bi imela pomen tudi za naše domače razmere in potrebe, ker bi mogla pravno in gnotno močnejše in boljše ščititi interese vseh bivših borcev, zlasti pa invalidov, vdov in sirot.

Tudi v narodnem edinstvenem pomenu bi mnogo koristila, ker je velikega pomena, ako bivši bojnikov, ki so v svetovni vojni največ pripomogli do narodnega osvobojenja in edinstva, složni, in bratsko pokažejo solidarnost, kakršna naj bode povsod za napredek jugoslovenskega naroda.

Taka zveza bi veliko pomenila v domovini kakor tudi v inozemstvu. Zdr-

Iv. Vuk:

»Mamica, zakaj še ni očeta?...«

Rudar Blaž se je dvignil s trdega ležišča. Pogledal je na budilko na mizi.

— Čas je, je zamrmral in se jel oblačiti.

Zraven na starinski postelji je zastokal otrok, tiho, pridušeno. Rudar Blaž se je nagnil k njemu. Nežnost mu je bila v očeh. Pobožal je lice deteta in vprašal šepetaje:

— Kako je, Tonček?... Boli?

Otrok je prijel z drobnimi prsti žuljavo roko očeta in jo stisnil k sebi.

Ne, je odgovoril otrok kratko in se nasmehnil. Bogve kako je ta osemletni otrok razumel, da treba očeta tolažiti, a ne ga pustiti odhajati na težko delo v skrbeh.

Rudar Blaž ga je gledal. Čutil je otrokovo ljubezen.

— Ozdraviš, Tonček... o, ozdraviš...

Žena je prinesla zajtrk. Kavoj s kruhom. Popil jo je, kruh pa vtaknil v žep. Za malico bo v jami, ko se bo treba oddahniti.

— Greš po kruh, oče? je vprašal Tonček.

— Po kruh, Tonček.

Tedaj se je oglasila tovarna. Zatulila je medena sirena zateglo, divje, kakor šakal v džungli, ko za-sluti plen.

Rudar Blaž je vstal in poiskal kapo. Pri vratih je še obstal, se nasmehnil sinčku, ki je gledal za njim in dejal:

— Adijo... Priden bodi, Tonček.

Tonček je pokimal z glavo in zakašljaj. Rudar je zaprl vrata.

Okno v pekel je požiralo ljudi. To je bil vhod v podzemeljski svet, v državo premoga. Rudarji so šli osvajat, kakor vsak dan, črne dijamante iz rok nevidnega podzemeljskega gospodarja. Šli so, da izklesajo kruha sebi in svojim, trdega in črne, kakor je sam premog... Na zemlji solnce, bližina pomladi, svež vonj življenja; tu doli pod zemljo vlaga, mračne stene, vonj smrti.

Rudar Blaž se je podal na svoje mesto. Ozek rov je imel, nevaren rov. Treba ga je dobro podpreti z bruni.

Ko je podpiral, je mislil na Tončka, ki leži doma na slamici in je bolan. Ko bo dobil mezdo, takoj pokliče zdravnika in mu reče, naj zapiše dobra zdravila. Takšna, ki bodo pomagala. Jih bo plačal. Zaslužil je in plačal bo. Samo, da bo Tonček mogel na travnike in bregove, pod katerimi koplje premog on, njegov oče. Naj uživa, revček, svojo pomlad; petek nevolje ga objame prekmalu. A do tistega trenutka naj mu sije solnce in ga greje. Zato bo skrbel on, oče njegov.

Njegove močne roke so dvigale bruna in podpirale rov. Ob straneh je curljala voda. Svetilka se je tiho gugala in metala senco daleč tja nekam v črno žrelo. Bilo je zadržljivo. Nekaj težkega, svinčenega je tiščalo prsi Blaža rudarja. Ni tega zapazil. Preveč je imel opravila s Tončkom.

— Samo rudar naj ne bo, je mrmral v mislih. — Samo krt naj ne bo.

Ob straneh se mu je režala gola zemlja, iz katere je že bil izsekan premog, kakor da se mu posmehuje.

— Kaj pa misliš da bo, ha?

— Samo rudar ne.

Staremu rudarju se je zdelo, kakor da se nekdo smeje za njegovim hrbtom. Pljunil je v stran odločno in rekel:

— V šole ga bom dal... Suh kruh bom jedel, on, moj Tonček, pa se naj uči.

— Kaj pa, če te stisnem sedaj tu, je reklo nekaj iz sten. — Kaj bo pa tedaj s tvojim sinom?

— Bog nas varuj in sveta Barbara, je zamrmral preplašeno rudar.

Glas pa je govoril:

— Kako te je pogledal Tonček, ko si odprl vrata in stopil na prag?! Sladko, ljubeče?!... Da. Kako mehka je njegova ročica, ko boža od dela ostarelo lice... Ej, tako je mehko človeku tam nekje v prsih, ko se dotakne drobna roka deteta izsušenih lic... Kaj misliš, Blaž, ali bi ti bilo hudo, če bi Tončka več ne videl?...

Kaj misliš, če bi te jaz tako objela?... Pravico imam. Večjo pravico, nego tvoj sinček. Zakaj jaz sem s teboj cele dneve. Vse svoje življenje riješ po meni. Tvoj sin pa je s teboj samo nekaj ur... Ej, rudar Blaž, tudi jaz te ljubim in težko mi je biti brez tebe... Ne dam te drugim!

Rudar Blaž je postal in si obrisal potno čelo.

— Kakšne misli so v moji glavi?... Bog ti moj, odkod so se vzele nenadoma... Da bi me ta zemlja, po kateri rijem že dolga leta, dan na dan, hotela vzeti mojemu sinčku sedaj, ko je bolan in še majhen? Počakaj... saj ti ne uidem.

— Kaj bom čakala, ko pa te ljubim.

— Ali Tonček moj umre, kaj ne veš tega? Gospodar ga vrže iz stanovanja in mater njegovo z

žene organizacije, ki bi po svojem ustroju še nadalje obstojale po lastnih ciljih in interesih, kakor Udruženje vojnih invalidov, Udruženje dobrovoljcev, Udruženje rezervnih oficirjev in borcev, Narodna odbrana itd. in bi imele le v gotovih točkah enotne pogoje in enotno zastopstvo.

Naš letošnji kongres v Dubrovniku je sprejel svojo resolucijo k osnovanju zveze vseh bojevnih organizacij.

Želeti je le, da bi tudi druge organizacije sprejele iste cilje in želje, da bi odstranile vse zadržke, radi katerih se nameravana zveza ni ustanovila že takoj po vojni.

Različne nepravilnosti.

Rešenja, ki jih dobivajo invalidi in vdove, kažejo, kako nujno bi bilo treba drugače urediti nekatere zadeve in jih popraviti.

Iz prakse moremo razvideti n. pr. sledeče:

Invalid je bil ocenjen enkrat pred leti z 20%.

Po takratnem invalidskem zakonu je bil zaščiten in ni smatral za potrebno ugovarjati ali se pritoževati, niti se prijavljati k ponovnem pregledu, čeprav se mu je bolezen ali poškodba zopet slabšala. Mislil je, saj je itak vseeno zaščiten, posebno pa ker je prejemal po prejšnjem zakonu isti invalidnino s 40% ali 20%. Zakon iz leta 1929 ga je zatekel pri 20% in na ta način je kratkoma odpadel in ni več invalid.

Nekaterim takim se je bolezen znatno poslabšala. Posrečilo se jim je priti do ponovnega pregleda in so dobili znatno večje procente. Toda ker je usvojen princip, da »kdor je bil enkrat spoznan za manjšega invalida, da več ne spada pod sedanji zakon«, ne more biti več priznan, pa če je postal naknadno zopet še tako težak invalid.

Imamo pa tudi slučaje, da je specialna komisija brez vsakega nadpregleda zmanjšala procente na 20% in so nekateri že pri obnovah dobili več, tako da so bili že po prejšnjem zakonu zopet invalidi od 30% naprej, in spadajo torej pod sedanji invalidski zakon, pa se jih ne prizna.

Za take slučaje mora zakon dati vso možnost pridobiti pravice nazaj.

Ako tudi poprej niso bili, pa so postali toliko invalidi, da se jih ne sme puščati brez zaščite. Ti ljudje morajo danes sami plačevati celo zdravljenje in ortopediranje.

Zato tudi invalidski zakon ne sme imeti omejitve kot sedaj, da smejo zahtevati ponovni pregled šele invalidi od 60% naprej.

Kaj pa ako se 55% invalidu pripeti, da mu mora biti naknadno n. pr. amputirana noga? Imamo že tak slučaj.

Na ta način ostane on le 50% invalid. dočim imajo drugi brez noge 80%. Strašno stanje povzroča tudi davčni cenzus posebno pri zadrukah.

Slučaj: Invalid je bil pred vojsko rokodelec izven doma v drugi deželi. On nikakor ni živel pri očetu in se je vzdrževal popolnoma sam. Vendar pa je od časa do časa prihajal tudi domov, kjer se je mudil do druge službe. Po vojni je sploh samostojen in oženjen. Na ta način pa se ga v času onespo-

sobljenja vpošteva, kot da je bil v očetovi zadruzi in prihaja v poštov celotni davek zadruge, od katere invalid nikoli ni ničesar imel.

Drugi slučaj: Vojna vdova je vzela v najem zemljo od agrarne reforme. Plačevati mora najemščino in davek od najete zemlje. To je vse kaj drugega kakor če uživa lastno zemljo, ker mora najeto zemljo plačati, da jo uživa.

Kljub temu pa se upošteva v davčnem cenzusu oni davek, ki ga plačuje od najete zemlje in na ta način ni siromašna.

Ali sledeči slučaj:

Vojna vdova je dobila po padlem možu prezadolženo posestvo.

Upniki so ga ji kmalu prodali. Danes nima nič in tudi prej prav za prav ni nič imela.

Ker poznejša sprememba sploh ne vpliva na premoženjsko stanje, vdova sedaj ni siromašna, ker je enkrat plačevala toliko davka.

Taki in še drugi vsakovrstni slučaji odbijajo priznanje.

Zato je edino pravilno in umestno, kakor govori predlog sprememb, da se mora zadržni davek deliti in vzeti v poštov le oni del, ki spada na invalida, v obče pa pri vpoštevanju osebnega davka, bi se moralo vpoštevati tudi druge gnotne okoliščine.

Popolnoma nepravilno je tudi sledeče vprašanje.

Mož je prišel od vojakov domov za smrt bolan. Dali so ga domov na nedoločeni bolniški dopust in po par mesecih je doma umrl.

Take slučaje se zavrača ker je umrl doma mišljeno za boleznijo, ki ni dolžna v vojni.

V teh slučajih bi se moralo vpoštevati, da je dobil bolezen pri izvrševanju vojaške dolžnosti in ako se to dokaže, mora biti slučaj priznan. V obče se smatra, ako je mož umrl za boleznijo, da svojcem ne gre priznanje, kakor se ne priznava invalidom bolnikom. To pa je popolnoma napačno ker že § 1 inv. zakona izrecno pravi, da dobe svojci umrlih med vojno tudi, ako so umrli za boleznimi vso zaščito.

Nikjer pa ne loči ali so umrli na fronti, v bolnici ali doma?

Dalje je nelogično sledeče: Ko minejo vsi roki po invalidskem zakonu, t. j. za prijavo, pritožbo in ponovno sojenje, nima dotična oseba nobene pravice več ponoviti svoje zadeve, čeprav se razmere ali dokazi popolnoma spremenijo.

Tako so slučaji, da so se davki popolnoma drugače dokazali kakor prvotno, posebno pri zadružništvu, ali pa na primer pri trafikantih, ki so od tobačnih izdelkov sploh oproščeni davka. Ali pa je kdo dobil čisto nove priče ali listine, ki jih poprej ni bilo mogoče najti.

Tudi so slučaji, da so konstatacije iz bolnic, klinik in specialistov ugotovile veliko večje poškodbe, ki bi jih bilo treba še enkrat komisijsko pregledati.

Dotični invalidi so bili zavrženi, nimajo pa več možnosti, da bi vložili neke uspešne vloge radi že pretečenega roka.

Sicer imajo po §§ 74 in 75 inv. zak. oblasti pravico predlagati uradno revizije ali obnove, toda ne v prid, ampak

samo kadar gre za izgubo enega ali drugega. Veliko invalidov je v takih slučajih doseglo tozadevne uradne predloge, toda niso bili vpoštevani zgolj iz dejstva, da zakon določa isto samo v slučaju revizije ako gre za odvzem.

Za to je edino pravično, da ima tudi prizadeti pravico v svojo korist zahtevati obnovo, kadarkoli ima nove dokaze.

Takih nedostatkov v invalidskem vprašanju je zelo veliko.

Vse to daje povod, da prizadeti tako obupani pričakujejo nujnega popravila invalidskega zakona.

Vsakovrstni taki slučaji so dali povod, da je po nekaterih krajih skoro vse reducirano.

Invalidi bolniki.

Kljub določilom invalidskega zakona, ki smo jih že večkrat pojasnjevali, invalidi bolniki še danes ne znajo podati pravičnih utemeljitev, če so radi boleznih reducirani.

Invalid more biti dotični, ki je dobil pri izvrševanju obvezne vojaške dolžnosti rano, poškodbo ali pohabo.

Kaj pa je razumeti pod izrazom »poškodba«. To je vse kar je bolezen direktno povzročila. Torej vsak dotični mora dokazati vzrok, s katerim je njegova bolezen povzročena v vojni službi.

V vojni se je na primer bolezen povzročila od zasutja v snegu, stanja v vodi, infekcijskih boleznih (tifusa, legarija, malarije).

To so poškodbe.

Ne smatra pa se za poškodbo to, ako nekdo sploh ne ve kdaj in kako se je bolezen pojavila.

Nekateri so se kar naenkrat znašli bolni in danes nimajo nobenega konkretnega dokaza, kaj jim je povzročilo njihove bolezni.

Taki samo trdijo »pred vojsko sem bil zdrav, danes pa sem bolan«. V dokaz pa se sklicujejo na domače sorodnike kvečjemu še na občino. Vsi ti dokazi pa so po invalidskem zakonu nezadostni, torej za nič.

Iz rešenj se vidi, da se tudi poslabšanj bolezni ne vpoštevata.

Mnogim se dokaže, da je bila njihova bolezen ugotovljena že pred vojno, dokazano pa je tudi, da se je v vojni službi poslabšala.

Poslabšanje se ne priznava, temveč le v vojni direktno začete in od poškodb povzročene bolezni. Kaj je torej treba, ko dotični vlagajo pritožbe:

Dokazati v prvi vrsti poškodbo in jo seveda natančno navesti in označiti. Brez tega ni nič.

Svoje trditve dokazati z listinami ali pričami.

Priče pa morajo biti take, ki so dotičnega res videle, da je zbolel od neke poškodbe. Domače priče, ki niso bile pri vojakihi z njim skupaj, pa niso za nič.

Mnogi invalidi bolniki tega glavnega

dokaza ne pripravijo; potem pa pridejo k organizacijam za pritožbe, ki ne morejo uspeti.

Za to opozarjamo vse dotične, da iščejo in preskrbe dokaze po prednjih navodilih, ako hočejo s svojimi pritožbami uspeti.

Dostikrat navajajo priče in to ne samo invalidi, bolniki tudi poškodovanci, da iste ne vedo ničesar povedati.

Pričo je treba prej vprašati ako se spominja tega in tega.

Dostikrat pa so merodajne tudi bolnice. Ako navede invalid vse bolnice kjer se je zdravil, se invalidsko sodišče obrne nanje.

V mnogih slučajih se potrdi, da je dotični prišel res iz fronte v takem stanju in od take poškodbe. To potem zadostuje za dokaz.

Opazili pa smo slučaje, da nekateri niti bolnic ne znajo navesti.

Da bodo pritožbe res pravilne in nekaj zalegle, naj vsak pazi na ta navodila in se po njih ravna.

Organizacije pa naj pošiljajo pritožbe po predpisani organizacijski poti, da se prej vsestransko pregledajo.

Naše gibanje.

Ptuj. Javljamo vsem članom in članicam ter prijateljem vojnih invalidov, vdov in sirot, da bomo priredili v nedeljo 17. septembra t. l. ob 15. (3. uri popoldne) v Ptuj na Tyrševem trgu invalidsko javno tombolo. V slučaju slabega vremena pa prihodnjo nedeljo, to je 24. septembra istotam in ob istem času. — Ako bi morala nastopiti kaka izprememba, bo to razvidno na lepakih (plakatih) že pred 17. septembrom. Lepih in koristnih dobitkov bo 300. — Tablice po 2 Din se bodo dobile v tukajšnjih trafikah, pri odbornikih in drugih prodajalcih na ulicah. — Ker je čisti dobiček te tombole namenjen za podpore revnemu članstvu tuk. Krajevne odbora, vabimo člane in članice, da pridno agitirajo med seboj in pri svojih prijateljih, da se te tombole v

njim. Ker jaz sem, ki sem gospodarju potreben. Zakaj jaz kopljem zanj premog iz tvojih nedrij, da je bogat.

Roka mu je drhtela, ko si je brisal znoj s čela.

— Star si že, rudar, govori zemlja.

— Kaj bo s teboj, s tvojim sinom in ženo, ko ne boš mogel več kopati bogastva za svojega gospodarja?

— Vrže me na cesto, je zamrmral rudar Blaž in povesil glavo.

— Tako izmozganega?

— Tako izmozganega...

— Zakaj mu dovoliš da stori to? Kaj ni on kakor ti? Človek?

— — — — —

Rudar Blaž je stresel z glavo in jezno kopal.

— Molči! Sina imam!

— Saj ravno zato, ker imaš sina, je govorila zemlja uporno.

Rudar Blaž je vse z večjo jezo udarjal v premog.

— Ne bij tako, je rekla zemlja.

— Moram, je odgovoril. — Za Tončka moram, da bo videl pomlad.

Znoj je teklo po licu Blažu rudarju.

— Ostani, Blaž, v mojem naročju, je zopet spregovorila zemlja. — Glej, vsaj ti boš nehal trpeti.

— Ne, ne, je vzkliknil Blaž rudar in udarjal v premog. — Moram svojemu sinu dati pomlad.

— Ha, ha, ha, se je zdelo, da je slišal rudar Blaž. Tanko je zazvenelo steklo svetilke. V nos mu je udaril čuden vonj.

— Ne, ne... je zakričal v grozi. — Tončku moram dati pomlad.

Pod njim se je zamajal rov. Nad glavo je nekaj

strašno zahreščalo. Nekaj ga je objelo okrog prsi in jih stiskalo naglo in ga dvigalo... Z rokami se upre, da se osvobodi objema... Nato začuti, kakor v sanjah, da nekam pada... dolgo... nato pa vse utihne in izgine...

Tonček se je dvignil v postelji.

— Mamica!

Žena rudarja — Tončkova mati — je stopila k postelji in popravila Tončku odejo.

— Kaj bi rad, Tonček?

— Kje je oče?

— Saj veš... Kruh služi, Tonček. Kmalu pride domov.

Tonček je gledal v strop, nizek in zakajen, pomolčal, nato pa rekel, kakor v odmev:

— Kmalu?

Čez nekaj časa je zaklical zopet:

— Mamica?

— Kaj bi rad, Tonček?

— Kaj pa delaš, mamica?

— Kuham... Le priden bodi in pazi, da te ne bo zeblo.

— Kuhaš?... Očetu kosilo?

— Pa tudi za tebe.

Otrok se je prevračal na postelji.

— Težko ležim, mamica... Očeta tako dolgo ni.

— Saj kmalu pride, Tonček... Pride...

Tonček je pomolčal in zopet odgovoril kakor v odmev:

— Pride...

— — — — —

— Marjana?

Žena rudarja Blaža se je ozrla

— No, kaj pa ti, Tine? Kaj ne delaš danes?

Ali človek je stal na pragu, gledal Marjano in migal z ustnicami.

— Kaj je s teboj? Marjana je stopila bliže.

Tine je pomignil z glavo.

— Pojdi... Povedati ti moram nekaj.

Z železnimi rokami je zgrabilo nekaj Marjano za grlo.

— Kaj je, je dahnila in oči so izražale strah.

— Pojdi, je rekel Tine in stopil na cesto.

Svinčene so bile Marjanine noge, ko je stopila za njim.

— Tonček je bolan, je rekla in sama ni vedela, da je kaj rekla.

Človek pa je rekel skozi zobe, kakor da se boji: — Pojdi!

Nato pa jo je pogledal in rekel tiho:

— Nič ni... Pojdi... Saj veš, Marjana... No, pač...

— Mi, rudarji... Saj veš...

— Kaj, kaj, kaj, je vrisnila Marjana in zgrabila Tineta za ramo. Divje mu je gledala v oči.

— Nič ni, Marjana... Nesreča se je zgodila...

Marjani so se zašibile noge.

— Jezus... On, Blaž?

Tine je pokimal z glavo:

— In Francelj, Martin, Janez njegov sin, ki mu je komaj petnajst let, Jurij.

— Kje? je zahropela Marjana.

Tine je stegnil roko. Marjana je planila v tisto smer in kričala:

— Blaž, moj Blaž... Jezus... Jezus...

Bežala je k rudniku. Ni slišala, kako je klical sinček:

— Mamica... Zakaj še ni očeta?...

čim večjem številu udeležu! — Istočasno pozivamo one člane, ki imajo za to leto podaljšane železniške legitimacije, da pridejo takoj po nje, ker so nam tukaj v napotje.

KOUVI Ptuj.

Krajevni odbor v Mokronogu name-rava dne 8. oktobra 1933 ob 3. uri popoldne prirediti pri g. Majcen Aleksan-dru, gostilničarju v Mokronogu, veliko tombolo v prid vojnim žrtvam Krajev-nega odbora. Vsa sosedna društva naj vpoštevajo to prireditev in se napro-šajo, da dotični dan ne prirejajo svojih zabav. S tem se pokaže, da se podpira naše vojne žrtve. To prireditev pripravljata naša agilna tovariša Urbanc in Novak. Zato je vsakega člana in članice dolžnost, da jima priskočite vsi brez razlike na pomoč, da bo prireditev čim veličastnejša in s tem se tudi pokaže, da vojne žrtve Krajevnega odbora v Mokronogu še žive. Torej vsi na delo!

Brzin Jože, invalid.

Iz Tržiča. Članom Krajevnega od-bora sporočamo, da posluje tajništvo sedaj vsak dan ob delavnikih od 9. do 14. ure (2. ure popoldan). Med temi urami je tajnik tov. Ciler Vinko član-stvu vedno na razpolago. — Izrecno pa se opozarja članstvo, ko dobi rešenja invalidskega sodišča, da takoj brez odlašanja (prve dni) prinese ista v pi-sarno, ako je treba delati pritožbe, da bodo pravočasne in napravljene pravil-no ter opremljene z vsem potrebnim. To je najpotrebnejše, da se ne zamudi 15 dnevni rokovi ali pa da se zadnje dni ne more vsega storiti. Mnogo čla-nov zamudi rok in potem je le še mož-

nost ponovnega sojenja, pa tudi ne vse-lej. — Zato pazite na točnost!

Poizvedba. Invalid Ravnik Pavel, stanujoč v Brežicah št. 10 sem služil med vojno pri bivšem 17. pešpolku, 2. stotnija in bil dne 21. julija 1916 na Monte Cuco ranjen v levo nogo od ko-sa granate, vsled česar mi je bila am-putirana leva noga nad kolenom.

Radi izkazila, da sem v resnici slu-žil med vojno kot vojak navedenega pešpolka, in bil kot tak ranjen, zahteva invalidsko sodišče v Ljubljani dve pri-či, ki lahko potrdita istinitost mojih na-vedb.

Z ozirom na to prosim vojna tova-riša Kankl-a Ivana, bivšega korporala in Arhar-ja Franca, bivšega četovodjo, ki sta bila navzoča o priliki, ko sem bil ranjen, odnosno sta bila navzoča pri obvezovanju, da mi sporočita svoja na-slova.

Istočasno prosim tudi druge vojne tovariše, ki so služili z menoj pri nave-deni stotniji, in bi kot taki lahko potr-dili moje navedbe, da mi pošljejo svoje naslove.

Za prijaznost se vsem že vnaprej najlepše zahvaljujem.

Za zdravljenje v toplicah.

Središnji odbor objavlja, da je radi slabega vremena, ki je bilo spomladi, vsled česar niso mogli invalidi v pred-sezoni oditi v toplice in v polni meri izkoristiti svoje pravice do zdravlje-nja, predlagal, da naj se letošnja sezo-na za zdravljenje invalidov podaljša od 15. septembra do 1. oktobra t. l.

O rešitvi po tem predlogu bo obve-stil vse organizacije.

Bolezni srca in njih vzroki pri amputirancih in drugih.

Večkrat nastane vprašanje pri bo-leznih srca, ki se morajo presojati iz različnih vzrokov. — V tem oziru je dr. Klauber iz Berlina, zdravnik speci-jalist, napisal zanimivo mnenje, ki ga prinašamo v sledečem:

Srčna hiba lahko nastane od težke poškodbe in je na različne načine ugo-tavljati; v mnogih slučajih morejo mno-gi vzroki pri tem sodelovati. Težka poškodba, predvsem taka, ki povzroči po-polno razbitje kakega uda, v mnogih slučajih ni prizadela samo dotičnega, pozneje amputiranega uda, pač pa celo telo.

Granatni udarci, ki vržejo telo v zrak, potem pa zopet ob tla, razdejanje strelskih jarkov in podzemnih skriva-lišč ali podobni vplivi močne sile, pri-tisnejo na prsni koš in skozi krvavitev v srčni mišnici vstvarjajo predpo-goje za poznejše napake srčnih musku-latur, čeprav navsezadnje pokažejo ma-lenkostne simptome.

Poškodbe, ki vodijo do amputacij ali splošnih poškodb udov, so bile pri la-zaretnem oskrbovanju tako v ospredju pred drugimi posledicami, da eventualni simptomi, kakor n. pr. poškodba srca, lahko, neenakomerno bitje srca, pulsa itd., niso bili niti zdravniško opazovani in zabeleženi. Da tudi lahki sunki ali

pritisni prs lahko nosijo posledice srčnih napak, je znanstveno nepobitno dejstvo, vendar pa se to pri ugotovitvah pogosto pozablja.

Prof. Krehl iz Heidelberga, eden najboljših opazovalcev srčnih bolezni piše:

Pogosto pričenjajo po močnih pritiskih na prsni koš, ali po sunkih v prsa nastanki razvijajoče se srčne slabosti (insuficienca) z vsemi svojimi posledicami.

Nadaljni vzrok za srčne bolezni je tudi močna izguba krvi, ki je pri težkih ranitvah združena neposredno, ali pa pri poznejših operacijah. Pri izgubi krvi trpi srce na ohranitvi svoje musku-lature in postane mehanično nesposobno vsled praznega teka.

Zelo škodljivo za srčno muskulatu-ro je tudi splošno zastrupljenje telesa po zunanjih ali notranjih strupih. K zu-nanjim strupom moramo prištevati tudi uspavalna sredstva (narkozo), ki se mora rabiti pri večjih operacijah. Nar-koza vpliva z delnim, četudi hitro poje-majočim zastrupljenjem možgan. Po-navljajoče se narkoze, ki so pri ampu-tirancih pri tako zvanih naknadnih ope-racijah, n. pr. izločitvi drobcev (sekve-ster), neuromih itd. potrebne, lahko po-škodujejo občutne dele telesa, torej

srčno muskulaturo (tudi trajno).

Ne sme se pozabiti, da od običajnih narkotičnih sredstev »cloroform« bolj škoduje srcu kakor »aeter«, toda ravno cloroform se je iz gotovih vzrokov (eksplozivnosti aetra) bolj vporabljal v vojski.

K notranjim strupom, ki pridejo pri naših ugotovitvah v poštev, so bakte-rijski produkti, ki n. pr. po amputacijah dostikrat povzročajo splošno krvno za-strupljenje (sepsis). Na ranah se naha-jajoči bacili, radi katerih bojazen, ali pa že nastopajoče delovanje privede ki-rurga, da izvrši amputacijo, se lahko kljub operaciji vgnezdijo na nekaterih mestih telesa ter pozneje povzročajo nove infekcijske poskuse. Poljubno me-sto je lahko vzrok oteženega srčnega bitja.

Neposredno in posredno so tudi dru-gre infekcijske bolezni, ki takoj ali po-tom vgnezditev pozneje delujejo in la-hko poškodujejo srčno muskulaturo, oziroma njegovo raztezanje.

Pri poznejši diagnozi srčnega obo-lenja brez težke poškodbe ali ranitve med vojno, se mora tudi misliti na možnost ali gotovost vzroka vsled in-fekcijskih bolezni, ki jih je vojak vsled službe dobil, kakor difterija, škrlatinka, tifus, malarija, kolera, revmatizem ali vnetje vratu.

Tudi lajiku mora biti jasno, da po-stajajo ljudje za amputiranimi nogami, otrpljenimi udi (arthritis deformans) po-gosto debeli od masti in da je to posledica omejitve gibanja. Oni brez nog ali s protezami morejo le hoditi kratko hojo. Poklic izvršujejo navadno sedé. Začetek debelenja je že pogosto nastal v bolnici vsled dolgega mirovanja v po-stelji in dalje manjka tem poškodovan-cem intenzivnejšega dela, potrebne zdravstvene oskrbe, pazljive hrane, masaže, gimnastike itd.

Nabiranje telesne masti je znani vzrok poškodbe srčne muskulature in sicer se nabira mast okoli srca ter mu otežkoči delovanje, polagoma pa posta-jajo tudi srčne celice prepojene z mastjo, tako da vidimo med rdečimi spoji-nami rumene mastne črte.

Razvoj traja polagoma dalje leta in leta, srce nastane mesto elastično in muskulativno, prepreženo z ovirajočo mastno plastjo. Pri zvišanih nalogah, ki jih zahteva močnejše telo od centralne stiskalnice, se razvije srčna napaka in slabost, ki je pogosto posledica smrti.

Kar velja za centralo, t. j. srce, se mora vpoštevati tudi za cirkulacijo, to je za žile. Bakterične in druge strupe-ne poškodbe v notranjosti, mast, ne-normalno delovanje, omejujejo musku-laturo žil, tako da se razvijajo notranja obolenja samostojno in skupno s srčno napako. K temu spada poapnenje celic, ali arterioskleroza imenovano. Poprej se je mislilo, da se pojavlja poapnenje le v visoki starosti, danes pa je znano, da to ni le v starosti, kar dovede do naravne kapi, pač pa povzročajo raz-lični toksični, kemični, nervozni in me-hanični razvoji do tega. Arteriosklero-tične ali na drugi način degenerirane krvne celice lahko, kar se tu ne more naprej izvršiti, vodijo do zatranosti

žil in k napadom kapi po krvavitvi možganskih arterij.

Medicinska statistika beleži med po-gostimi smrtnimi vzroki po vojni, po-rast srčnih bolezni, vendar pa ne vsled starostnega vzroka, temveč vsled splošnih ali specijelnih vojnih poškodb, ki so pustile posledice in obolenja celega krožnega sistema. Poleg teh poškodb je vojna s svojimi trajnimi prenapori, s svojimi izrednimi štrpaci in živčno-škodljivimi napori veliko ljudi predča-sno postarala, tako da je po zgledu znanega znanstvenika vojna pokazala splošno veliko telesno poškodbo. Vpliv nervoznih motenj na kroženje, posebno pa na srčno muskulaturo sicer točasno še ni natančno ugotovljen, v splošnem pa nepobiten.

Raznoterosti.

Občinske volitve v podeželskih ob-činah v dravski banovini se bodo vršile dne 17. septembra t. l. Volitve v ob-čine so v zmislu zakona javne! — Za samoupravne mestne občine se bodo vršile volitve posebej, ko izide tozadev-ni zakon.

Volitve v Delavsko zbornico. Urad-ne »Službene Novine« v Beogradu ob-javljajo razpis volitev v delavske zbor-nice za Ljubljano, Zagreb, Novi Sad, Beograd in Sarajevo. Volitve se bodo vršile v drugi polovici meseca oktobra najkasneje. Predsednik glavnega volil-nega odbora v Ljubljani bo svetnik ban-ske uprave dr. Ivan Karlin; namestnika pa bo imenoval ban. Razpis volitev se je izvršil z objavo razglaša dne 16. t. m.

20 milijonov vreč kave so uničili v Braziliji do 31. julija t. l. v vrednosti nad eno milijardo dinarjev, vendar to ne bo dosti razbremenilo trga, ker se pridela na leto 40 milijonov vreč, po-rabi pa komaj 25 milijonov. Ampak, da bi znižali ceno kavi, to jim še na misel ne pride.

Pariz hoče graditi najvišjo stavbo na svetu. Pariz se ponaša s svojim Eifelo-vim stolpom, ki je bil postavljen pred petdesetimi leti prilikom takratne sve-tovne razstave. S svojimi 300 metri vi-šine je bil takrat pravo čudo sveta. Le-ta 1937 se pa vrši v Parizu zopet sve-tovna razstava in do tedaj hočejo Pa-rižani postaviti nov stolp iz železobetona, ki naj bo visok 700 metrov. Od tal do vrha bo poleg več dvigal vodila tudi cesta za avtomobile. Na stolpu bo po-leg raznih pisarn, lokalov in zabavišč tudi radio-postaja in svetilnik, katerega luč se bo videla do angleške obale. Čisto na vrhu bo velik hotel z razgled-nikom, restavracijo, kavarno, plesiščem in kinom. Torej pravi babilonski stolp.

Novo Marconijevo odkritje. Znani italijanski znanstvenik Viljem Marconi je sporočil časnikarjem, da se mu je posrečilo napraviti aparat, s katerim bo mogoče telefonirati brez žice. Dose-danji poizkusi uspevajo na daljavo več kilometrov. Čim se mu posreči, da od-strani postranske motnje, bo mogoče kamorkoli in s komerkoli telefonirati z majhnim žepnim aparatom.

Izdaja Udruženje vojnih invalidov. Odgovor-ni urednik: Fricko Juvan, Kolodvorska ul. 35. Tiska tiskarna »Slovenija« v Ljubljani. — Predstavnik za tiskarno: Albert Kolman.

Vabimo Vas,
oblečite se pri nas!

Po svojem okusu si izberite oblačilnih potrebščin.

Za mal denar — Trenchcoate, suknje, obleke, perilo in drugo.

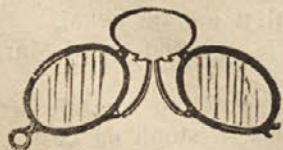
A. PRESKER

Ljubljana, Sv. Petra c. 14

Julija Polajnko

Izdelovanje in barvanje klobu-kov ter volneni izdelki doma-če izdelave.

LJUBLJANA, Klunova ulica 7

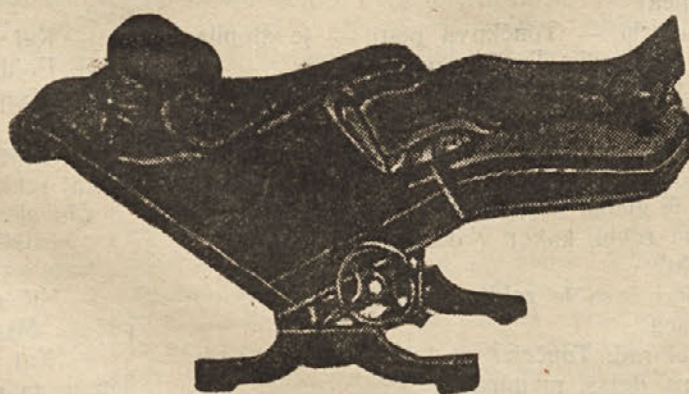
Očala, ščipalce, umetna očesa, daljnogled, foto-aparate, toplo-mere, barometre itd. kupite v veliki izbiri najcenejše pri

Fr. P. Zajec

izprašan optik in urar
LJUBLJANA, Stari trg 9.

Velika zaloga vsakovrstnih ur, zlatnine in srebrnine.
Ceniki brezplačno.

Patentni zložljivi fotelj

posebno priporočljiv za bolnike, kateri trpe na astmi ali drugih boleči-nah v nogah.

Priporoča se tudi za vsa v tapetniško stroko spa-dajoča dela po najnižjih cenah.

I. Klobčaver, Ljubljana, Poljanska 17
(dvorišče)

BUDHHA

čajne mešanice so najboljše
TEA IMPORT

Telefon 26-26 - Brzljavi TIMPORT.

Ljubljana, Večna pot 15